1322

Deo opt. max. uni & trino, Virgini Deiparæ, & sancto Lucæ orthodoxorum Medicorum Patrono.

QVÆSTIO MEDICA

Cardinalitiis disputationibus manè discutienda in Scholis Medicorum die Jovis 23. Martij.

M. FRANCISCO GOUEL, Doctore Medico, Præside.

Minusne salubris μονοσιτίη?

PROPTER quem inclusum Calorem vivimus, is tam assiduo micat, & agitatur ex sese; ut vitæ nusquam esse posset nisi brevis admodum administer; ni usa callido prorsus artificio Natura parens, illum in pingui quodam ac tenaci humore, sic tanquam in visco, inhærescere jussisset. Quamvis autem sic irretitus detineatur, suæ tamen semper retinens indolis perquàm actuosæ, si minus inde erumpit apertâ vi, & impetu subito, at certè assiduissimè carpendo aliquid illius, in quo residet, succi, atque depascendo, clam & sensim elabitur, dilapsusque nunquam non aliquâ sui ex parte vanescit. Hinc jugis illius, quod in horas capimus, detrimenti sancita fato perennitas; hinc quotidianus corporis nostri defectus; cui, ut naturali quidem, at simul gravissimo, verius aliquam prolixæ Mortis, atque productæ speciem præ se ferenti morbo, aliquo modo tantùm, & non aliter mederi licet; quàm si labantes & caducæ continenti decessione vires, tenovatâ identidem supparis cibi, potusque respondentis accessione sustententur. Humani porro victus legem & formam sic instituere, ut omnes habeat salubritatis numeros operæ-pretium est: alimentorum enim præscribere ordinem, delectum habere, justum præstituere modum, laudatâ frugalitate, ut Mentis custode fidelissimâ, & optimâ secundæ valetudinis, adeoque vitæ melioris procuratrice, minime Medico satis est; nisi captatâ insuper alendi corporis opportunitate, & eligendo præbendi cibi temporecumulatè muneri suo satisfecerit. Duorùm igitur, quæ tanquam Naturæ judicia dies multa confirmavit, effatorum bene memor ille sit; nimirum cibi ac potionis tantum esse adhibendum, ut vires reficiantur, non opprimantur; tum laboris, cibi, & somni, tam singulorum per se seorsim, quam universorum inter se comparatorum longe optimam, ac vere auream esse mediocritatem; adeoque videat imprimis ne vel alendo rariùs, si ad raritatem edendi paucitatem adjungat, defraudet genium; vel, si rarioris victus ipsâ multitudine compensandi fuerit author, obruere multò magis, quàm fulcire vires videatur. Tandemque caveat, ne quotidie semel tantùm pasto corpore cibum aut à labore, aut à somno, aut ab utroque longiori intervallo distrahat; tresque res istas, quæ à naturâ prorsus aptæ inter se, & congruentes esse debent, magnâ ordinis, majore valetudinis perturbatione, malè inter se conciliet.

OPPORTUNUM cibi sumendi tempus est; quando plane confectus prior, & meliore jam portione sui digestus abit, aut absumptus est in exhaustarum partium instaurationem. Tum quippe reliquiis ejus aut in alvum depulsis, aut inde prorsus ejectis, vacuus & liber ita stomachus nitet; ut haud injucundo, nec acriori vellicantis famis aculeo punctus, & admonitus tum suæ, tum reliqui corporis indigenriæ, cerro & explorato referat advenisse necessariam novi pastus tempestivitatem; hanc vero non modo non rejicere sed obviâ potius offerendi quàm mox alimenti benignitate exceptam demorari conveniat. Secus si faxis, graves à te illa brevi postea repulsæ pœnas reposcet; & sexcentis malè mulctabit modis, ac incommodis afficiet. Quid enim mali non potest afferre tolerata diutius fames? Scilicet illa paucis post horis impotenter adeo forte dominabitur; & ad rabidam tam prope orexim accedet; ut crudos, & nondum confectos in ore cibos ventrem coactura sit vel invito mandenti eripere, quò se latrantem opsonet, & inferciat, ipsâ multo magis prægravandus satietate, quàm exemptâ fame fruiturus. Vel concitato tumultu, commotisque, ac confluentibus in nutritionis penum vitiosis, si qui aliquo recessu abditi silent, humoribus ita cumulabitur ventriculus, atque sordescet; ut eâ ipsâ de causâ languidiùs appetens, minusque arcte complectens alimenta, coquendis illis eò infeliciorem, quò districtiorem operam daturus sit. Hæc & alia plura haud paulo graviora facile mala declinaverit, qui Naturam audierit, dum sui juris est, recta semper admonentem; lubensque indulserit ei pro diverso cujusque tum temperationis modo, tum vivendi instituto ac genere, cibum toties impertitus; quoties non mendaci esuritionis significatione datâ reficere se ab opere, & inediâ uniuscujusque Natura necesse habuerit. At non semel illa, cujusmodicunque fuerit, in die cibum efflagitat in locum succi, tum ab efficaci calore, tum ab operoso diurni muneris labore consumpti reponendum. Usque adeò, ut tota videatur à Natura fuisse ducta solemnis illa consuetudo; quæ alternas tum laboris per se solius primùm, tum deinde laboris, & somni, quas dividit vices, dati certo ex horarum in die intervallo nutrimenti saluberrimâ interpositione componit.

MONOΣITHIN, cui non una subjecta notio est, hîc ut fere semper unicâ, quam suppeditat cibus in die, refectione continetur; sive prandij dicta nomine medium prope partiatur diem; sive cœna vulgo nuncupata terminet extremum, fessumque diurnis ministeriis Corpus recreet, & ad somnum ac quietem noctis à labore traducat. Nonnullis equidem in morbis magno illa quandoque usui esse potest. Sanis vero studiosissimis tuendæ valetudinis suæ tam malè convenit, quàm nemini unquam contigit intempestivo nimis, aut restricto victu pascere; se maligniùs aut incommodiùs & aptam ad firmam integramque valetudinem, ac obeunda feliciter vitæ munia temperationem diu retinere. Major enim cibi parsimonia, aut ejusdem suo minus tempore subministrati aliena sanitati raritas, incredibile dictu est, quantopere Naturæ fundum depopuletur; quotque ac quantos accisis ejus opibus morbos cumulet morbis, qui præproperam accersunt senectutem, mortemque maturant. Ubi quippe nutritiæ partes vel inopiâ sensim enectæ exaruerunt vel succubuerunt oppressæ, reliquum corpus unâ contabescere aut corruere necesse est. At senescentia non prandentium exta in tabem ire celeriùs ex antiquissima olim observatione litteris proditum est. Neque vero unum dumtaxat corpus malè habet μονοσιτίη; tentat & lacessit Animum quoque, ac fæda ipsum inficit labe asperitatis morum parum se accommodantium humanitati. Μονοσιτοῦντες quippe morosi, difficiles, amari, queruli semper, irasci faciles ac pene omnia stomachari; cunctis denique refertissimi vitiis, flavæ, atræ, ac splendidæ bilis; cujus adeoque caloris in μονοσιτίῃ vis acrior haud aliá de causâ sic incredibilem efferatur in modum; quàm quòd nusquam crebra satis expetiti cibi suavitate delinita mitescat. Adeo verum est in parciore victu atque rariore multò graviùs, quàm in pleniore paulo atque frequentiore peccari. Tantique refert μονοσιτίῃ rectè dispensatam anteferre πολυφαγίην.

BENE administrata πολυφαγίη dum apte dividit cibi sumendi tempus, illud quoque certiùs, quàm ipsa μονοσιτίη, prudentiusque definit. Semel etenim tantum edentes in die satis expedire non possunt, prandione cœnam, an cœnæ prandium præoptare habeant. Si prandium arridet magis. Dicant quæso; inchoatum opus largiore prandio sic intermittentes paulò post repetendum, quam demum impune ferre valeant rem omnium insaluberrimam; distracto tam diverse tum temporis Calore nativo, ut mille morborum parens cruditas fere sit ineluctabilis, spiritibus evocari foras, & ad vigiliam, opusque diversari tunc maxime coactis, cum revocatos intro esse, ac in operosa diarij concoctione versari totos tantopere necesse est. Explicent porro; quomodo sic pransos, incœnatos autem ac vespertina refectione vacuos, longus, qualem Natura desiderat, altus, arctiorque somnus eos complexurus sit: profecto quantacunque sit hominum à labore ad somnum proclivitas; si laborem aut defecerit cibus, aut ab hora quietis fuerit disjunctior; ipsos vigiliæ simul, ac somno prorsus impares, & agilitas expedita vigilantium, & dormientium optata tranquillitas deficiet. Quod si nutriendi corporis horam protrahere libeat; diurnisque muneribus liberati malint ad edendum accedere, nobis edisserant; quî sic jejunis solidi diei labor innocens esse queat; aut qualis tandem valetudo constare possit iis; qui laborem impransi, diemque voraciore cœná ita claudere incolumes se posse confidunt. Quanto rectiùs, & convenientius Naturæ πολυφαγίη, quæ labore matutino vires exercitas, tum ne fatiscant illæ, tum ut pomeridiano sufficiant operi paulo post retexendo, tam attemperate fulcit prandio frugi; ut liberaliori cœnæ, somnoque inde faciliùs illapsuro opportunius adhuc instaurandas, reficiendasque plenius reservet. Neque vero est, quòd adeo caute iterati esus dividenti tempora, tanquam alicui mensarum omnium asseclæ, quisquam illud, ut absolutæ in ventriculo coctionis, ita repetendæ mensæ, infinitum ac interminatum tempus objiciat. Finitum enim ac terminatum satis utrumque est; cum justus cibi modus exigitur ad justum, quod datur spatium stomacho, ad conficiendum pensi quodcunque sui est. Ita vero se res habet, si prandium tanto fere altero cœnâ parcius septem ab ea insequente, vel octo, cœna autem duplo circiter prandio largior sexdecim à crastino vel septemdecim horarum intervallo distet. At porro quis adjutor Naturæ paulò consultior grave coctionis alimentorum onus partiendo sic allevatum facile non existimet fore ut multò commodiùs, leviusque, quàm totum semel, & confertim impositum ventriculus ferat? Atque adeo sic ingeminati in die cibi prudens indulgentia vincit inanem illam severæ frugalitatis speciem quam præ se fert Animi forte, non multò minusquam corporis sanitati & viribus inimica μονοσιτίη.

MONOΣITIHN ut minus salubrem, eoque nomine multo inferiorem πολυφαγίῃ concedere si non evinceret ratio; at certe usus satis superque revinceret. A carceribus ad calcem quippe vitam hominum si percurrimus, ætatem prorsus inveniemus nullam μονοσιτίης sine damno patientem. Infantes, (si possunt illi exemplo esse) dies, noctesque, ab uberibus pendulos, & in lacte sugendo assiduos videre est. Pueris si lacte subducto frequentiorem subduxeris cibum; & iniquam μονοσιτίης imposueris legem; gravius profecto, & nusquam ferendum onus imposueris. Adolescentibus vero, adultæ, & constantis ætatis Hominibus, quorum ad ignem velut ad luculentiorem caminum largius, atque crebrius apponi pabulum par est, an semel tantum in die capere cibum prudenter edices? Senes autem, quos, ut dilabentem in cineres facem, micans ardor vitæ jam, & flamma deserit, velut ad vitæ carceres revocatos, puerorum more tractandos, eorumque Naturam, quo propius abest ab imminente fato, ut paucioribus quidem, ac facilioribus coctu, ita etiam paulò crebrioribus alimentis esse sustinendam quis neget? Fossores denique, rusticos, messores, fabros, & id genus alios homines, qui sua sine corporis viribus opera sufferre nequeunt, & quibus opera ipsa vita est, lente maceratos enecas; si duriore vinculo μονοσιτίης astringis. Quinetiam quibuscunque corpore minus, quàm animo industriis, Ingenij munus, non laterum, lacertorumque tuendum, ac exequendum est, ut equidem per aliquod tempus ad curandam Mentis, & sensuum aciem non inepta fortassis omnino μονοσιτίη fuerit; at certe ratione habita totius vitæ curriculi, quod exiguum, & breve per se circumscriptum μονοσιτίη contrahit adhuc tristius; dum laudem acuminis in Mente & sensu efflorescentem ocyus extinguit; profecto nimio plus id omne fuerit, quod ad eximiam adeo deterendam dotem, quàm quòd ad obtinendam momenti habere vulgo existimatur. Accedat his, quòd illi ipsi, qui vitæ austerioris disciplinam amplexari sunt Homines professione, & instituto Religiosi, vel hoc etiam indicto pœnitentiæ sanctioris, & jejunij tempore μονοσιτίην abdicandam, & ut à Naturâ nimis abhorrentem, rejiciendam prorsus esse censuerunt. Adeo nulla ætas, nullum vitæ genus, ac institutum, nulla omnino cujusquam Natura, cui non valde noceat insalubritatis damnata μονοσιτίη. Uno verbo quantum, aut quantulumcunque istud est alimenti, quod in annonam diurnam sit satis, uno simul, & semel tempore ingerere oneratutum multo minus salubre fuerit, quam suis dividuum temporibus, & sic levamento futurum capessere.

Ergo minus salubris μονοσιτίη.

Proponebat Parisiis PHILIPPUS TOURBIER, Peronæus, A. R. S. H. 1679.